

Column 'Aangedaan', door Esther Agricola

Verschenen in mei 2002 ter gelegenheid van *De polder aangedaan* van Baukje Trenning.

Sinds 1994 werkt Baukje Trenning (Accra 1969) aan een oeuvre van krachtige en subtiële werken van beton, klei en steen. Tegels, bestrating, bekleding, voorwerpen en ruimtelijke constructies, bij Trenning is het gebruik en ervaring van het materiaal steeds het uitgangspunt. Zij verkent voortdurend de grenzen van de eigenschappen en hoedanigheden van haar materialen. In haar werk zit spanning. Wat is echt en gemanipuleerd? Was het er altijd al of is het nieuw? Is het weerbarstig of is het kwetsbaar?

De werken die zij in Cargo laat zien tonen een interessant moment in Trennings ontwikkeling. Dat zij uitgerekend op een bijzondere plek in de IJsselmeerpolders staan, de Realiteit in Almere, is een mooie bijkomstigheid. De Realiteit is een van de oudste vrijplaatsen in de polder, een rationeel cultuurlandschap bij uitstek. Ontwerpers en kunstenaars hebben midden jaren tachtig met allerlei industriële materialen hun fantasie de vrije loop gelaten en bouwwerken als Cargo geconstrueerd. De context van het artificiële polderlandschap heeft van meet af aan mensen geïnspireerd in het denken over tegenstellingen tussen natuur en techniek, ratio en gevoel. Zaken die ook in het werk van Trenning terugkomen.

Trennings vroegste ontwerpen richtten zich op vormgeving en toepasbaarheid van beton. Haar afstudeerwerk aan de Akademie voor Industriële Vormgeving in Eindhoven (nu Design Academy) vormde een collectie betontegels (*Stone Skins*) die de mogelijkheden van het bewerken van de betonnen huid van tegels laten zien. De natuurlijke ingrediënten van beton – zand, kiezels, water – werden steeds per tegel uitgebuit, waarmee het beton zelf bijna verdween. Soms leek het oppervlak een bewerking van zand, dan weer maakte het een stenige of zelfs vloeibare indruk. Bij het zien van *Stone Skins* realiseer je je dat terwijl ons hele land is volgegoten met beton (woningen, utiliteitsbouw, wegen en viaducten) we ons nog nauwelijks met het vormgeven van het materiaal zelf hebben beziggehouden. En dat terwijl de uitdrukkingmogelijkheden van beton legio zijn. In Den Bosch, Aalsmeer, Zwolle en Amsterdam zijn inmiddels pleinen bekleed met betontegels van Trenning .

Een zo'n alledaags, welhaast saai materiaal aanpakken werkt heel verrijkend. Het knappe is dat de ontwerpen altijd ingetogen zijn, zich niet opdringen. Trenning levert daarmee op een bijna terloopse manier een bijdrage aan de kwaliteit van het publieke domein. Haar terloopse, maar geconcentreerde manier van werken is (*red. was*) ook te zien in het ontwerp voor de binnentuin van het Vlaams Cultureel Centrum de Brakke grond in Amsterdam. De op het eerste gezicht weinig spectaculaire tuin gaf pas bij nadere beschouwing zijn geheimen prijs. Als een archeoloog had Trenning de verschillende materialen en objecten in de tuin zichtbaar gemaakt, door alles te ordenen en het overbodige weg te laten. De ruimte was een soort huid geworden, het ontwerp beperkte zich tot het maaiveld. Door er doorheen te lopen ervoer de bezoeker de verschillende materialen en eigenschappen van de tuin.

Het principe van ordening paste Trenning eveneens toe bij de sluisen van Hansweert, waar ze een terrein van Rijkswaterstaat en Korps Landelijke Politiediensten opnieuw inrichtte. Zij gebruikte de materialen uit de opslag van RWS zoals meerpalen en kinderkoppen, maar ook de aanwezige bomen en grond. Door een nauwelijks expliciete rangschikking van deze materialen, kreeg het terrein een soort *second skin*, een nieuwe laag die onderdeel uitmaakt van de geschiedenis van het gebied.

Ordering als bewustwording

Bewustwording in de vorm van een directe zintuigelijke ervaring, was ook het uitgangspunt voor *Tac Tiles*, een serie witte huis-, tuin- en keukentegels van 15x15 centimeter. In *Tac Tiles* worden intimiteit en alledaagsheid met elkaar geconfronteerd. Net als beton is het witte tegeltje diep doorgedrongen in ons alledaagse leven. Het is zo gewoon, dat we het nog nauwelijks gade slaan. Trenning heeft het keramiek op zo'n zinnelijke manier gemanipuleerd, dat je de tegels wel moet aanraken. Zijn ze zacht of hard, warm of koud, scherp of wollig? De associatie met lichamelijke bulten, pukkeltjes, wattenschijfjes of littekens dringt zich op.

De experimenten met interventies in de ruimte en bewerking van gebruiksvoorwerpen vormen de opmaat voor de opstelling in Cargo, onder de titel *Aangedaan*. Die opmaat wordt letterlijk gevormd door de deurmat met de titel *Hoogpolig*: de *stepping stone(s)*, via welke je de ruimte betreedt. De deurmat ligt verzonken in het houten bordes van Cargo en bestaat uit ongelijkvormige antracietkleurige stafjes van keramiek, verticaal en losjes geplaatst. Wier erop gaat staan, drukt de staafjes zowel uit elkaar als tegen elkaar aan. Door het onverwachte harde en onregelmatige oppervlak raakt de bezoeker kortstondig uit evenwicht en hoort een schurkend, licht snerpnd geluid. Alle zintuigen zijn vanaf dat moment gespist.

Het interieur van Cargo is licht, evenals de objecten. In het voorportaal is links een binnenkamer te zien, rechts staan nonchalant een aantal buizen tegen de muur, die op ooghoogte door naar voren knikken, soms flauwtjes, soms helemaal. Het beeld roept meteen vragen op naar de conditie van de buizen. Zijn ze van een zacht materiaal, schuimrubber en houden ze het niet langer vol? Opeenvolgend ervaar je de slag die hen is toegebracht. In de hoofdruimte bevindt zich links wederom een binnenkamer: een kamer in een kamer. De grens tussen deze binnenkamer en de rest van de ruimte is niet letterlijk door een wand vormgegeven, maar virtueel. Haaks op de (onzichtbare) liggen vijf plakken precies tegen de overgang tussen de twee vloeren aan. De plakken bewegen zich naar de muur toe, maar worden gedwongen zich terug te buigen, als omgeslagen bed dekken. De muur slaat terug. Weer is de toeschouwer in verwarringen gebracht. *'Teruggeslagen!'*. Wat hij/zij ziet is een gestolde handeling. De plakken zijn hard en zacht tegelijk. Op de plaats van de confrontatie met de niet-bestaande muur, het omslagpunt, verandert de eigenschap van het materiaal. Twee uitersten, hard en zacht, zijn gelijktijdig gematerialiseerd. In dezelfde ruimte staan tegen een andere muur, nu verticaal, weer vijf plakken: *Schijnbaar Onbewogen*. Alsof er niets aan de hand is. Totdat je oog afdwaalt naar de vloer. Daar lijken de plakken – hoe solide ook – door hun voeten te zakken en onder hun eigen gewicht te bezwijken.

Hoezeer de installatie in Cargo ook Trennings beheersing van materiaal en techniek demonstreert, is deze vooral een esthetische belevenis: het gaat om de dingen die voor de zintuigen waarneembaar zijn. Het is het unieke vermogen van kunst om het eigen voorstellingsvermogen van de kijker te raken en te bevrijden van voorgeschreven reacties. Door in te spelen op tegenstrijdige waarnemingen tart Trenning het observatievermogen van de kijker. Ambacht en kunst hebben de polder zowaar aangedaan!